

KÖNYVSZEMLE

A Veszprémi Közgazdasági és Közigazgatási Szakközépiskola jubileumi évkönyve 1895–2015. /szerk. Keresztesné Tóth Bernadett. – Veszprém, Veszprémi Közgazdasági és Közigazgatási Szakközépiskola, 2015. – 247 p. A jubileumi évfordulók mindig kiemelkedő jelentőségűek az iskolák életében. Az ekkor közreadott összegző, átfogó – helytörténeti és neveléstörténeti szempontból is fontos – iskolai évkönyvekből hiteles adatokkal, gazdag képi anyaggal ismerheti meg az olvasó az iskola életét. A Veszprémi Közgazdasági és Közigazgatási Szakközépiskola a város egyetlen olyan középiskolája, amely alapítása óta – az oktatás helyét időnként változtatva – közel azonos feladatokat lát el, tantárgyi rendszere a történelem sodrában leginkább a profilmódosítások szerint változott.

A címlapfotó a jelenlegi iskola homlokzati bejáratának képe. Az évkönyvben elsőként – mint az ország szakképző iskoláinak elitjébe tartozó intézményt – Porga Gyula polgármester köszönti. Ifj. Szathmáry Árpád, a középiskola igazgatója személyes indítatású köszöntőjében az épület- és névváltoztatások felsorolása után az Alma Mater varázsát emeli ki, „*a Közgázt, akit mindenki hűségesnek, megbízhatónak ismer, akihez mindig lehet fordulni, mert mindig tud adni valami útravalót...*” Az évkönyv szerkesztője, Keresztesné Tóth Bernadett az 1994/95-ös tanév és 2015 között eltelt 20 év, a centenáriumi évkönyv és az alapításának 120. évfordulóját ünneplő iskola legutóbbi 20 tanévének, az évek történéseinek felidézésére vállalkozott. Az iskola az 1995 és a 2015 közötti időszakban évente értesítőket jelentetett meg. Az évenként megjelenő értesítők célja az iskola életének minden területére kiterjedő ismertetése, benne a tanévi események, a tanárok szakmai írásainak, a diákok díjnyertes pályázatainak közlése, továbbá az iskola tanulóira vonatkozó ismeretek, névsorok, statisztikák bemutatása. Az értesítők szerkesztője 2010-ig dr. Csizsár Miklós – könyvtáros, helytörténeti kutató – az iskolai értesítők kiadástörténetének neves kutatója. A szerkesztői feladatokat 2010 óta az intézmény tanárai, könyvtárosai látják el. Az iskola 1995. évi centenáriumi évfordulója óta eltelt 20 év alatt eltemette – az iskola arculatát a kor igényeinek megfelelő módon formáló – igazgatóit: a kultúra művelésére, a harmonikus lelkületű ember fejlesztésére is sok gondot fordító Borsi Lőrincet 2001-ben, majd őt az igazgatói székben követő – a határozott, a tanáraival és diákjaival szemben egyaránt kemény követelményeket támasztó, igényes „nyomdakészen fogalmazó” – Meggyes Istvánt 2005-ben. Tisztelet övezi a 2010-ben elhunyt Kópházi Ferencet, aki tudományos érdeklődésével, és a tehetséggondozás terén elért eredményeivel is beírta nevét az iskola történetébe. Igazgatósága alatt (1996–2010) különös gondot fordított az iskola életének, történetének dokumentálására is.

2014-ben id. Szathmáry Árpádtól búcsúzott iskolája, aki hosszú éveken át 1992-ig igazgatóhelyettesi beosztásban tevékenykedett. Id. Szathmáry Árpád a Bakony- és a Balaton-felvidék egyik legjobb ismerője, az ODK példaértékű szervezője volt. Tanári hitvallását a szerkesztő a következőképpen fogalmazza, idézi meg: „... az iskoláért, a fiatalokért élünk, ezzel fekszünk, ezzel kelünk” [...] *átzövi a gondolkodásunkat, céljaink és álmaink céljai is ők...*”

A középiskolai értesítők kiadástörténetének dokumentálására Csiszár Miklós vállalkozott, közel harminccsalnyi tanulmányában tárja az olvasó elé az iskola történetét az értesítők és évkönyvek tükrében. Helytörténeti és neveléstörténeti szempontból ez a tanulmány az évkönyv legértékesebb része.

Ifj. Szathmáry Árpád (2010 óta a középiskola igazgatója), a közgazdasági és közgazgatási szakközépiskola – az 1995 és 2015 közötti időszak – képzési profilváltozásait foglalja össze. A 2004–2005. tanévtől kezdve vezették be az iskolában a kétszintű érettségi vizsga lehetőségét. A 2012/13. tanévtől a középiskola profilja közigazgatási tagozattal bővült. Az elmúlt 20 év (1995–2015) statisztikai adatait vizsgálva megállapítható, hogy az érettségien a közismereti, és a szakmai vizsgák átlaga közel azonos színvonalú. (2010-től a szakmai vizsgák átlageredménye megelőzi a közismereti tárgyak eredményeit.) Kissné Budai Katalin tanulmányában az iskolai szakképzés, az 1980-as évektől ugyanígy választható szaktárgyak kínálatát elemzi a különböző ágazatokon végzett diákok bizonyítványaiba került bejegyzések alapján.

A továbbiakban múltidéző írásokat olvashatunk egykori „keris” tanárok tollából: Pál Imre a pénzügyismeret tanára, Pál Imréné az ügyvitel tanára és egykor még az orosz kiadású Laricsev feladatgyűjteményből tanító matematikatanár, emlékeznek az iskolára. Egy nyelvpedagógus érdekes életútját tárja elénk Siffer Anikó szakmai önéletrajza. Keszei Katalin történelemtanár – a nagy múltú intézmény történetét értékelő írása is gazdagítja az emlékezők sorát.

Bagosiné Siska Vera német nyelvtanár Carl R. Rogers gondolatait osztja meg olvasóival. Csalló Gyöngyi a számítástechnika oktatásban betöltött szerepéről írt közlést.

Az iskolatörténet formálói a tanárokon kívül az iskola egykori és jelenlegi diákjai. A terjedelmükben és tartalmuk tekintetében igenyes, jó stílusérzékkel megáldott diákok írásai az iskola elmúlt 20 évét jelentik meg.

Az „Ilyenek voltunk” című fejezet kitüntetett figyelmet szentel az iskola egykor volt diákjainak – mára az iskolában dolgozó tanároknak Békefiné Bera Eszter, egykori „keris” diák-tanár önvallomását az iskola iránti szeretete által vezérelt írása vezeti be az Alma Materben ma is oktató tanárok, dolgozók emlékfüzereit. További emlékezők Major Rita, Rukk Renáta, Szücsné Molnár Ágnes és Wachtler Edina. Rukk Renáta emlékező írásából a közgáz nevelési elvárásairól, a hivatali életre nevelés módszereiről a következőképpen ír: „... *Rendet, rendszert, ön- és munkafegyelmet tanultunk. Ma is jól érezhető a Közgáz szellemisége, hogy a változó világ értékrendjéhez, a precíz 'igenyes munkavégzésre' való nevelésben továbbra is hű az elveihez...*”

Az egykori Felsőkereskedelmi Iskola évkönyvei követelményeit követve a jubileumi évkönyv tanári publikációkat is közöl. Pál Imre tanulmányát („Adalékok a számok és a kamat történetéből”), valamint Tótfalvi Renáta PhD értekezésének téziseit. A tanulóifjúság számára szervezett kulturális és szabadidő tevékenységek közül Szigeti Imre az iskola német csereprogramjáról, Somfai Katalin a mintegy 50 éves múltra visszatekintő osztály énekversenyek történetéről, ifj. Szathmáry Árpád az iskolai természetjárás történetéről, Halmai Gergely a Színjátászó Körről, Puskás Csabáné az iskola által koordinált szabadidő tevékenységről ír.

A 2015. évi jubileumi rendezvényei között szerepelt jubileumi bál és ki mit tud verseny, megrendezték a Jubileumi Közgazdasági Napokat, értékelték a Közgazdasági

Pályázatot. Pál Imréné közlésében számot ad az Országos Szakmai Tanulmányi Verseny döntőjének lebonyolításáról.

A zárófejezetben az iskolai élet mindenkori kritikussai, a diákok visszaemlékezéseit olvashatjuk.

A jubileumi évkönyv az „Adattárral” zárul. Az adattár tartalmazza az elmúlt húsz esztendőben végzett tanulóinak névsorát, és az iskola jelenlegi osztályainak csoportképeit is.

A tanári testület adattára tartalmazza a tanárok névsorát (az 1995 és 2015 közötti időszakban). A jobb tájékozódás biztosítása érdekében célszerű lett volna az iskola dolgozói, a tanári kar tagjainak neve mellett feltüntetni szakképesítésüket és az iskola életében betöltött szerepüket is.

Az évkönyv összegzi az iskola tanulóinak és tanárainak szakmai és közismereti országos versenyeredményeit is. A számos szakmai típusú – elsősorban a gyors- és gépírás tantárgyi versenyen értek el kiemelkedő eredményt az iskola tanulói.

A kötet hátlapján az egykori piarista gimnázium bezárt kapuját ábrázoló fotó búcsúzik az olvasótól. Az 1778-ban épített iskola évtizedeken át adott otthont a közgazdasági középiskolának.

A kitűnően szerkesztett jubileumi évkönyv érdekes olvasmány, amely jó szívvel ajánlható mindenkinek, aki részese a szakközépiskola múltjának, jelenének és jövőjének, vagy csak egyszerűen érdekli a középiskola szellemisége.

MIHALOVICSNÉ LENGYEL ALOJZIA

* * *

Navracsecs Tibor: „Az életet, ím, megjártam”. /szerk. Tölgyesi József – Veszprém, Veszprém Megyei Neveléstörténeti Társaság, 2014. [2015] – 199 p. Az elmúlt esztendőben is több olyan neveléstörténeti témájú kötet jelent meg, melyekben kiemelkedő oktatás-nevelési eredményeket prezentáló pedagógusok életútját, szakmai és közéleti tevékenységet vizsgálják, mutatják be a könyvek szerzői. A megjelent írásokban képet kapunk az adott korszak oktatási rendszerében munkálkodott tanáremberek mindennapjairól, a közösségre gyakorolt hatásokról, pedagógiai hitvallásokról. Ezekhez, a magyar oktatási rendszerről is valós képet rajzoló munkákhoz csatlakozik Navracsecs Tibor sok évtizedes pedagógiai munkásságát bemutató önéletrajzi munkája.

A kötetet a megye oktatásirányításában előd, Kapor Károly indítja, mintegy előre összefoglalva mindazt az ismeretanyagot, melyet az érdeklődő a könyv olvasása során megismer. Kiemeli, hogy az írásaikban visszaemlékező egykori munkatársak, kollégák, volt diákok imponáló képet rajzoltak róla. Navracsecs a fejlődésre, a továbbképzésre mindig gondot fordító igényes vezető, ugyanakkor jó kontaktusteremtő közösségi ember, aki mindig képes volt a különböző emberek, így a diákok-tanárok közötti összhang megteremtésére.

A könyv két nagyobb egységre bontva tárgyalja az életutat. Az első rész önéletírását követő második rész az életpálya adott szakaszaiban megjelent saját publikációkat, illetve a volt munkatársak, kollégák emlékező írásait jó érzékkel itt rendezte csokorba a szer-

kesztő, és ezek az információk teszik végül teljessé a jubiláns pedagógusról kialakított képet.

A kiadvány megjelenésekor 80. születésnapját ünneplő szerző saját – nyilván szubjektív –, önéletrészében az eltelt évtizedek történéseit tanáremberhez illően olvasmányosan és reálisan, sőt kicsit kívülről szemlélve mutatja meg az olvasónak. Végigvezet a gyermekéveken, a korszakot is elének tárja az egyetemista lét éveiben, így lesz curriculum vitaeje nemcsak egy fiatal élet kórképe, hanem a korszak kórképe is.

A földrajz-történelem szakos tanár első munkahelye a balatonfüredi Lóczy Lajos Gimnázium, ahol osztályfőnökként végzett munkájából hamar kitetszett, hogy a délutáni szakkörökkel sokkal többet adott diákjainak, mint ami egy kezdő pedagógustól elvárható volt. Realitásérzékére jellemző, hogy a néhány éves tanári gyakorlatra hivatkozva (1960) elhárította a felajánlott tanfelügyelői állást, de a későbbi tanácsi állást is. Közben az MTA Földrajzi Kutató Intézetének külső munkatársa lett. Egykori egyetemi tanára, Wallner Ernő felkérésére a Balaton gazdasági körzeteinek vizsgálatában vett részt, bevonva az érdemi munkába földrajzszakörös gimnazistáit is. Az itt végzett munkáról született írás a könyv második részében olvasható, a gimnázium későbbi igazgatóhelyettese, egy volt tanítvány tollából, aki a közösségformáló osztályfőnökéről emlékezett meg.

Tíz esztendő után történt az első váltás Navracsics Tibor életében, ami a beosztott középiskolai tanári állás után a tapolcai Batsányi János Gimnázium igazgatói székét jelentette. Az alig egy esztendeje (1966) városi rangot kapott Tapolcának a gimnáziuma jelentős kihívás volt a fiatal szakembernek. Beilleszkedését, napi munkáját nem könnyítette meg az a helyzet, hogy a tantestületben dolgozott három korábbi igazgató is, sőt igazgatói posztra várományos is volt a kollégái között. Hogy mennyire becsülték munkáját a teljes jogú partnerként kezelt fiatal kollégák, arra nagyon szép példa a ma már nyugdíjas tapolcai igazgatóasszony majd fél évszázaddal később készült emlékező írása.

1977 a következő jeles dátum a szerző életében. Két évtizedes pedagógusi múlt – ebből tíz év vezetői munka – után meghívást kap a Veszprém Megyei Tanács Művelődési Osztályra az osztályvezetői poszt betöltésére, ahol hivatalnokként dolgozva, az oktatáspolitikai munka mellé a kultúrpolitika is társult. A korszakot őrző fényképfelvételeken olyan, körünkől már rég eltávozott személyek szerepelnek, akikkel munkája során kapcsolatba került a kötet szerzője, mint a megyei könyvtárat megalapozó Páldy Róbert igazgató, a kitűnő pedagógiai szakember Fónay Tibor, vagy egy másik fényképen, az éppen Nívódíjat kapott Zámbo István, Kollár Kálmán karnagyok és Zágon Sándor néptánc-tanár, majd egy kiállítás megnyitót megörökítő felvételen Borsos Miklós szobrászművész. A Nagy László-emlékház avatásáról készített fényképen többek között ott van Csoóri Sándor, Pozsgay Imre. Az osztályvezetőként végzett munka eredményes voltát bizonyítja az újabb előrelépés. Munkája során összegyűjtött tapasztalatait számos publikációja őrzi, belőlük válogatva ad olvasnivalóként a szerkesztő egy csokrot a kötet második részében.

Navracsics Tibor 1984 májusától a megye tanácselnök-helyettese lett, miután elődje nyugállományba vonult. Noha szerteágazóak voltak a feladatok, de amint írja „Az elnökhelyettesi munkakör kötelezettségei, mindennapi tevékenysége [...] már nem jelentettek számomra újdonságot [...] arra a gondolatra juttattak, hogy szeretném megkísérelni az

oktatásba való visszatérésemet, ha csak óraadóként is.” 1987 szeptemberétől mindkét tárgyat tanítva heti két alkalommal, 2-2 órában, ismét „köpenyes” tanárember lett Veszprémben.

Ebben az időszakban érte el a demográfiai robbanás a város középiskoláit, új gimnázium építését határozták el. Megpályázta és elnyerte az akkor már nevet is kapott iskola, a Vetési Albert Gimnázium igazgatói székét, ahol 1989. szeptember elsején megindult a tanítás.

Az új, és igényesen felszerelt középiskolában létrehozta mindazokat az oktatás-neveléshez szükséges diák- és felnőtt szervezeteket, melyek érdemben segítették nemcsak a napi feladatok eredményes végrehajtását, de a továbbiak során is segítséget adtak a tanári karnak és az iskola vezetésének. Ilyen volt a Szellemi Kuratórium, a Vetési Alapítvány, vagy az évente megjelentetett iskolai értesítő, de a diákság számára szolgáló szerveződések is eredményesen töltötték be hivatásukat, mint a Vetési klub, vagy a RÉV című iskolaiújság. Az eredményes munkát elismerő Vetési-plakett, a Vetési-díj, a külföldi partneriskolákkal kapcsolatfelvétel, mind az iskola szellemisége formálásának eszközeül szolgált, hiszen ahogy írta „... *Az indításkor szerettük volna, ha tanítványaink közvetítésével az általuk kialakított és iskolai életükben megélt élmények hagyományozódnának, megteremtve a 'Vetési-szellemét'.*” Hogy milyen eredményesen szolgált munkájával az iskolát, annak diákságát, az 1994 nyarán nyugállományba vonuló igazgató, azt jól példázza a Márait idéző diákírás, majd az őt közvetlen követő igazgatónő (az egykori füredi tanítvány, Kaiser Márta Alexandra) évtizedekkel későbbi visszaemlékezése. Ebben olvashatjuk: „... *az épületből intézmény lett, az alkalmazott tanárokból tantestület, háttérben összeszokott szakembergárda segítő csapat. A tanulók száma 16 osztályról 21-re nőtt; közel 700 diák koptatja az iskolapadokat. [...] az ott folyó munka, az abból nyerhető, kamatoztatható tudás, a hangulatos, diákos légkör is vonzza a jelentkezőket.*”

„*Az életet, im, megjártam*” áll a kiadvány borítóján, és az olvasó a szerzőnek köszönhetően egy nagy ívű pedagógiai és közéleti életpályába tekinthet be, úgy, hogy az egy személyben tanárember és oktatási-művelődéspolitikai szakember szemüvegén keresztül a korszak aktuális politikai és gazdasági problémáival is szembesül. Valóban, egy teljességre törekvő életút bontakozik ki előttünk ebben a kortörténeti dokumentumban, az azt megélt szerző örömeivel és nehézségeivel együtt.

A könyvet számos, ikonográfiailag értékes anyag egészíti ki, hiszen rajtuk szerepel a 20. század utolsó harmadának számos veszprémi vagy Veszprém megyei alakja. A szerkesztő jó érzéssel választotta szét a memoárt és az életrajzi történeteket kiegészítő, azokat hangsúlyossá tevő sajtóanyagot, szerzői közléseket, illetve a kollégák, pályatársak, barátok visszaemlékező írásait.

Nem csak a szerző munkássága, hanem a korszak iránt érdeklődők számára is ajánlható a Veszprém Megyei Neveléstörténeti Társaság által jegyzett, *A pedagógia jeles személyiségei Veszprém megyében* sorozat igényesen kivitelezett első kötete, Navracsics Tibor: „*Az életet, im, megjártam*” című munkája.

CSISZÁR MIKLÓS